

14.8.2017

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi, vakamaksulaki@minedu.fi

Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle
varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetun lain 5 ja 8 §:n muuttamisesta

Viite: Lausuntopyyntö OKM/32/010/2017 28.6.2017

OAJ pitää hyvänä varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen pienentämistä. Maksujen alentaminen vahvistaa lasten oikeutta ja osallistumista varhaiskasvatukseen ja edistää näin mm. lasten välistä ja koulutuksellista tasa-arvoa. OAJ kannattaa voimavarojen kohdentamista toimenpiteisiin, joilla lisätään lasten osallistumista laadukkaaseen pedagogiseen varhaiskasvatukseen.

Varhaiskasvatusmaksujen pienentämisen suuntaus rohkaisee luottamaan, että myös Suomessa voitaisiin arvioida tarpeita osa-aikaiseen maksuttomaan päiväkotien varhaiskasvatukseen siirtymisestä lähivuosien aikana. Noin puolessa Euroopan maista varhaiskasvatus on maksutonta kolme vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille lapsille aina oppivelvollisuuden alkuun.

Maksupolitiikka ja perhevapaiden sekä tukien uudistaminen

OAJ:n mielestä varhaiskasvatuksen maksupolitiikkaa tulisi kuitenkin tarkastella kokonaisuudessa, jossa lasten varhaiskasvatukseen osallistumista, vanhempien työllistymistä sekä lapsiperheiden työmarkkina-asemaan vaikuttavia lasten hoidon tukia tarkastellaan samanaikaisesti. Tällainen kokonaistarkastelu tarjoaa mahdollisuuden tehdä parhaita mahdollisia valintoja. OAJ toivoo, että lasten varhaiskasvatukseen osallistumisen edistämiseksi vietäisiin eteenpäin laajempaa uudistusta, jossa tarkasteltaisiin koko perhevapaiden ja lasten hoidon kunnallisten ja Kelan maksamisen tukijärjestelmien kokonaisuutta.

OAJ pitää tärkeänä, että pieni- ja keskituloisten perheiden mahdollisuuksia käyttää varhaiskasvatuspalveluita edistetään, ja vahvistetaan lasten osallistumista varhaiskasvatukseen. Pienituloisten perheiden tai vähän koulutettujen äitien lapset osallistuvat suhteellisesti vähiten varhaiskasvatukseen.

14.8.2017

Suomessa lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen on selkeästi alle OECD-maiden keskiarvon. Suomi jää myös selvästi jälkeen EU:n asettamasta varhaiskasvatukseen osallistumisen tavoitteesta, että vuonna 2020 4-vuotiaista 95 % osallistuu varhaiskasvatukseen. Laadukas varhaiskasvatus tukee lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä hyvinvointia ja ehkäisee syrjäytymistä. Erityisesti laadukkaiden varhaiskasvatuspalvelujen merkitys korostuu lapsille, joilla perheen voimavarat ovat syystä tai toisesta heikommat.

OAJ kannattaa esityksen mukaisia muutoksia maksulakiin. Maksujärjestelmä tai maksujen taso, jotka asettavat esteitä lapsen varhaiskasvatukseen osallistumiselle taikka vanhempien työn vastaanottamiselle tai heikentävät työllisyyttä, tulee korjata. Arvioitu lisäys varhaiskasvatukseen osallistumista on 5 900 lasta vuoteen 2021 mennessä. Optimistinen arvio voi hyvinkin toteutua maksujen kannustinloukkuvaikutusten pienentyessä samanaikaisesti tapahtuvan talouden elpymisen ja työvoimatarpeen lisääntymisen kanssa.

Esitysluonnoksen mukaan varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettaisiin pieni- ja keskituloisilta sekä perheiltä, joilla on useampi lapsi varhaiskasvatuksessa. Esitettyjen laskelmien mukaan maksujen aleneminen kohdentuisi erityisesti perheisiin, joilla kannustinloukkuvaikutukset voivat estää työhön hakeutumista. Pieni- ja keskituloisten maksujen määräytymisen perusteena olevia tulo rajojen korotettaisiin ja perheen koon mukaan määräytyvään pienituloisuuden rajaan tulisi 500 euron lisäys. Maksulain muutoksessa maksu toisesta lapsesta pienenesi 50 prosenttiin ensimmäisen lapsen kokoaikaisen varhaiskasvatuksen maksusta kaikissa perheissä, joissa varhaiskasvatukseen osallistuu useampi kuin yksi lapsi. OAJ pitää tärkeänä, että myös monilapsisten perheiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumista edistetään. On hyvä, että toisesta lapsesta perittävää maksua alennetaan, sillä varhaiskasvatusmaksulaista 2016 säädettäessä asia jäi näiltä osin vaille riittävää korjaamista.

Lakiesityksessä selkiytettäviä asiakohtia:

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulaissa säädetyn sisarusalennuksen säännöstä (lain 8 §) olisi tarpeen selkeyttää. Sisarusalennuksen määräytyminen nuorimmaista lasta seuraavan osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa olevan lapsen maksun määräytyminen on epäselvä, koska pykälässä 8 viitataan vain 5 pykälään (kokoaikaisen varhaiskasvatuksen kuukausimaksu). Pykälässä 8 ei riittävän selkeästi ilmene, että sisarusten maksun määräytyminen (toisen lapsen maksu) koskee myös osa-aikaisessa varhaiskasvatuksessa olevaa lasta. Epäselvä kohta voisi selkeytyä sillä, että esityksen 8 pykälän toisesta lauseesta poistetaan sana

14.8.2017

kokoaikaisessa (Esitetty 8 pykälä: Ikäjärjestyksessä seuraavasta kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta voidaan määrätä maksu, joka on enintään 50 prosenttia nuorimman lapsen maksusta. Uusi muoto: Ikäjärjestyksessä seuraavasta varhaiskasvatuksessa olevasta lapsesta voidaan määrätä maksu, joka on enintään 50 prosenttia nuorimman lapsen maksusta).

OAJ pitää edelleen liian korkeana 20 tunnin varhaiskasvatuksen maksun prosenttiosuutta (60 %) kokopäivämaksusta. Vuonna 2016 lapsen oikeutta osaaikaiseen varhaiskasvatukseen lyhennettiin 25 tunnista 20 tuntiin, mutta maksun osuus kokopäivämaksusta voi edelleen olla sama, jota kunnat useimmiten perivät 25 tunnista. Korkeat maksut voivat heikentää lasten varhaiskasvatukseen pääsyä ja olla este subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden toteutumiselle.

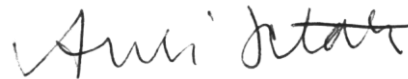
Varhaiskasvatukseen osallistumisen lisäämiseksi on tärkeää edelleen vahvistaa varhaiskasvatuksen asemaa ja arvostusta yhteiskunnassa ja paikkaa osana kasvatuksen ja koulutuksen järjestelmää. Vanhempien tietoutta laadukkaan pedagogisen varhaiskasvatuksen merkityksestä tulee vahvistaa suuntaamalla heille asiasta informaatiota esimerkiksi neuvoloissa, varhaiskasvatuspalveluissa ja perhekeskuksissa.

Esitetyt maksumuutokset tulisivat esityksen mukaan voimaan jo 1.1.2018. Esitys tulee tästä syystä valmistella mahdollisimman pikaisesti. Kuntien tulee varautua vastaamaan mahdolliseen lisääntyvään varhaiskasvatuspalvelujen kysyntään ja palvelujen lisäämiseen niin riittävien tilojen kuin koulutetun henkilöstön osalta. Kunnille haastetta ja kuluja tuovat myös maksumuutosten ja -päätösten toteuttaminen tammikuussa ja indeksitarkastuksen jälkeen uudelleen elokuussa.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Nina Lahtinen
koulutusasiainpäällikkö

Auli Setälä
erityisasiantuntija